

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
UTLÅTANDE 7/2010 rd**

**Statsrådets redogörelse om ramar för stats-
finanserna 2011—2014**

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 13 april 2010 statsrådets redogörelse om ramar för statsfinanserna 2011—2014 (SRR 2/2010 rd) till finansutskottet för beredning och bestämde samtidigt att de övriga fackutskotten får lämna utlåtande till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överdirektör Tuija Oivo och specialmedarbetare Timo Määttänen, arbets- och näringsministeriet
- medicinalråd Minna Liuttu, social- och hälsovårdsministeriet

- avdelningschef Pasi Lankinen, Folkpensionsanstalten
- chef för utbildnings- och arbetskraftsfrågor Saana Siekkinen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- ekonomisk expert Ralf Sund, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf
- utredningschef Eugen Koev, Akava r.f.
- chefsekonom Simo Pinomaa, Finlands Näringsliv
- utvecklingschef Jukka Haapakoski, Finlands Arbetslösas Samarbetsorganisation-TVY
- informatör Asmo Koste, Finlands Ungdomssamarbete — Allians rf.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av
— Statistikcentralen
— Företagarna i Finland.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Enligt redogörelsen beräknas den globala ekonomiska recessionen som började 2008 nu ha nått botten och en måttlig tillväxt är att vänta. Men återhämtningen är långsam. Spåren efter recessionen kommer att synas i ekonomin i årtal framöver och den ekonomiska aktiviteten väntas bli trög efter den djupa recessionen.

Den spirande tillväxten väntas inte inom kort hjälpa upp arbetslösheten; tvärtom väntas arbetslösheten stiga till mer än 10 procent 2010 och antalet arbetslösa arbetssökande väntas stiga till mer än 300 000. Läget på arbetsmarknaden väntas ändå småningom bli bättre från och med 2011, då arbetslösheten beräknas vända nedåt och ligga på mindre än 10 procent. Vid ut-

gången av ramperioden 2014 väntas den vara 7,3 procent.

Arbetslöshetsprognoserna har blivit positiva sedan ramredogörelsen lämnades. Enligt en analys gjord av arbets- och näringsministeriet i april har uppgången avtagit märkbart inom alla ekonomiska huvudsektorer. Ministeriet räknar med att arbetslösheten i år kommer att stiga till ungefär 9,5 procent och ligga under 9 procent 2011. Ett tydligt tecken på en förbättring och konjunkturvändning är att antalet permitterade har sjunkit märkbart och att antalet lediga jobb har ökat.

Trots det svåra ekonomiska läget har arbetslösheten hos oss ökat måttfullt i relation till nedgången inom produktionen och bruttonationalprodukten. Vi har kunnat dämpa ökningen med hjälp av de stimulerande insatser som regeringen gjorde genast när recessionen hade börjat 2009. Dessutom har anslagen för en aktiv arbetskraftspolitik och utbildning höjts och framför allt disponerats för att motverka ungdomsarbetslöshet. Också företagen har i stället för att tillgripa uppsägningar under recessionen hållit fast vid sina arbetstagare och mer än normalt anpassat sig internt, i synnerhet genom flexibla arbetstider. Pensioneringarna i de stora årskullarna har också underlättat arbetslöshetsläget.

Budgeten för 2010 och rambeslutet för 2011 innehåller följaktligen kraftiga satsningar på sysselsättnings- och utbildningsåtgärder. I utgiftsnivån för 2012—2014 ingår inga nya politiska vägval, men ramarna beaktar hur den sittande regeringens beslut kommer att påverka utgiftsnivån de kommande åren. Rambeslutet har fattats i ett läge där statsfinanserna väntas visa underskott hela ramperioden i spåren av recessionen.

Det är en viktig markering som regeringen gör när det gäller att genom strukturella reformer försäkra sig om att de offentliga finanserna förblir hållbara. De offentliga finanserna ska kunna svara mot utgiftstrycket till följd av den åldrande befolkningen och arbetskraftsbristen som hotar arbetsmarknaden.

Utskottet framhåller att det på grund av den hotande arbetskraftsbristen fortfarande är särskilt viktigt att genom aktiva arbetskraftspolitiska åtgärder hålla uppe och höja kompetensen bland arbetslösa och andra utanför arbetslivet. Vi måste bereda oss på att aktivera och stödja långtidsarbetslösa också efter recessionen när den ekonomiska tillväxten har kommit i gång och arbetslösheten minskar.

Anslag för en aktiv arbetskraftspolitik

Anslaget under moment 32.30.51 för sysselsättnings- och utbildningsåtgärder samt speciella åtgärder är enligt rambeslutet 530,3 miljoner euro 2011. Anslaget minskar under ramperioden så att det är 466,7 miljoner euro 2012 och 457,5 miljoner euro 2013—2014.

I år finns det 584,1 miljoner euro att använda för aktiv arbetskraftspolitik, om tillskottet med 31,7 miljoner euro mot ungdomsarbetslöshet som föreslagits i tilläggsbudgetpropositionen för 2010 godkänns. Närings-, trafik- och miljöcentralerna har dessutom uppgett att de behöver 48 miljoner euro i extra anslag.

Anslaget under moment 32.30.51 för aktiv arbetskraftspolitik är för närvarande uppbundet till 78,1 procent. Bland annat var ungefär 33 miljoner euro av anslaget på 39 miljoner euro för omställningsskydd uppbundet redan i slutet av mars 2010. Anslagen för 2011 kommer också att bindas upp i förväg, om åtgärderna för att sysselsätta unga lyckas under det andra halvåret 2010.

Rambeslutet fastställer ett anslag på 530,3 miljoner euro för aktiv arbetskraftspolitik 2011, alltså ungefär 50 miljoner mindre än anslaget 2010. Den ekonomiska tillväxten väntas i redogörelsen ändå vara långsam i början av ramperioden och arbetslösheten beräknas vara uppe i nära 10 procent. Därför kommer det framför allt i början av ramperioden fortfarande att behövas effektiva och välriktade aktiva insatser på sysselsättning och mot utslagning. Det är mycket viktigt att avdela tillräckligt med resurser för detta, menar utskottet.

Bättre budgetering av aktiv arbetskraftspolitik

Under momentet för aktiv arbetskraftspolitik blev omkring 30 miljoner euro oanvänt 2009. En bidragande orsak var att anslagsbeslutet drog ut på tiden, har utskottet erfarit. Den andra tilläggsbudgeten godkändes först i slutet av året och därför kunde aktiva åtgärder inte längre inledas och anslagen kom inte till nytta fullt ut.

För att de negativa konsekvenserna av arbetslöshet ska minimeras måste arbetslösa få tillgång till aktiverande åtgärder snarast möjligt efter att de har blivit arbetslösa. Enligt undersökningar försämrar också en kortvarig arbetslöshet, till exempel sex månader, betydligt möjligheterna att få jobb på nytt.

Enligt regeringsprogrammet ska sysselsättningsåtgärderna avpassas efter sysselsättningsutvecklingen. För att vi ska kunna reagera på sysselsättningsläget och snabbt organisera effektiva aktiverande insatser om arbetslösheten ökar, måste arbetskraftsförvaltningen så tidigt som möjligt veta hur stort anslag som är disponibelt för aktiverande åtgärder. Utskottet ser det som påkallat att utveckla budgeteringen av anslagen för aktiv arbetskraftspolitik, så att arbetskraftsförvaltningen vid behov kan ingripa så fort som möjligt och därmed förhindra en utdragen arbetslöshet.

Aktiv arbetskraftspolitik

Antalet arbetslösa som placeras ut genom utbildnings- och stödåtgärder har inte i någon stor utsträckning kunnat höjas på grund av den snabbt och plötsligt ökande arbetslösheten. År 2008 var i genomsnitt 81 700 personer utplacerade genom utbildnings- och stödåtgärder och år 2009 var siffran i genomsnitt 79 500 personer. I februari 2010 deltog 83 963 personer i aktiva åtgärder. Jämfört med året innan låg ökningen på 4,4 procent. Finlands extra satsningar på aktiv arbetskraftspolitik har enligt utredning varit betydligt mindre än genomsnittet i OECD-länderna.

Att de aktiverande åtgärderna ökat så lite samtidigt som arbetslösheten ökat kraftigt har

lett till att andelen aktiverade arbetslösa har sjunkit. År 2008 var siffran ungefär 29 procent medan den i februari 2010 var nere i 22,6 procent. Utskottet pekar på detta och understryker vikten av aktiva arbetskraftspolitiska åtgärder.

Enligt uppgift av Statistikcentralen var den dolda arbetslösheten uppe i 94 000 i fjol. Med dold arbetslöshet avses i Statistikcentralens utredning personer utanför arbetskraften som vill förvärvsarbeta men som av olika orsaker inte aktivt söker jobb. Den dolda arbetslösheten var störst bland personer i åldern 15–24 år (33 000) och i åldern 55–64 år (22 000). Utskottet anser att orsakerna till dold arbetslöshet bör undersökas. De arbetslösa som hotas av utanförskap måste aktivt erbjudas personlig hjälp med att söka jobb.

Sysselsättning av unga

Anslagen för aktiv arbetskraftspolitik har under den ekonomiska recessionen som började 2008 höjts och särskilt disponerats för att främja de ungas sysselsättning och möjligheter att hävda sig på arbetsmarknaden. Bland annat arbetskraftsutbildningen och sysselsättningen i ungdomsverkstäder har utökats, möjligheterna att hitta platser inom läroavtalsutbildning har effektiviserats och metoderna för att hjälpa unga som hotas av utanförskap har förbättrats och stötts, bl.a. uppsökande arbete i par. För att kunna sysselsätta utexaminerade från yrkesinstitut och högskolor höjdes kvoten för sysselsättning inom statsförvaltningen i budgeten för 2010 till 1 840 årsverken. Dessutom försöker man förbättra sysselsättningen bland unga genom att för viss tid införa en rekryteringscheck som föreslås i tilläggsbudgeten för 2010 och som bygger på lönesubvention och är avsedd för företag.

Utskottet anser att regeringens insatser för att sysselsätta unga och hålla uppe kompetensen i arbetskraften är mycket behövliga och bra. De aktiverande insatserna för unga ska vara långsiktiga och gälla flera ramperioder.

Utskottet framhäver att man fortsatt noga måste bevaka effekterna av åtgärderna för att förbättra sysselsättningen bland unga och i före-

kommande fall bereda sig på att sätta in mer resurser på att sysselsätta unga och nytexamine-rade. Den springande punkten är att arbetslösheten i deras fall blir så kortvarig som möjligt, för det finns undersökningar som pekar på att redan tre månaders arbetslöshet kan leda till att unga slås ut från arbetsmarknaden.

Långtidsarbetslöshet

Enligt en utredning från arbets- och näringsministeriet har långtidsarbetslösheten ökat med 25,2 procent från februari i fjol till februari i år. I februari 2010 fanns det 287 124 arbetslösa arbetssökande, varav 50 539 var långtidsarbetslösa.

Aktiva åtgärder har satts in mot långtidsarbetslöshet. Arbetslösa har fått stöd för arbets-sökning och arbetsträning. Det har ordnats utbildning, stödsysselsättning och offentliga arbetstillfällen. Arbetslösheten bland personer som varit arbetslösa utan avbrott i ett år minskade fortfarande 2009, men den positiva utvecklingen upphörde i slutet av året och antalet långtidsarbetslösa vände uppåt igen.

Den största risken med omfattande och långvarig arbetslöshet är att arbetslösheten blir strukturell. Risken finns också att långtidsarbetslösa helt och hållet faller utanför arbetsmarknaden. Utskottet ser allvarligt på att regeringen i rambeslutet trots den ökande långtidsarbetslösheten inte öronmärker eller ökar anslagen för att hantera eller förebygga långtidsarbetslöshet.

Matchningen på arbetsmarknaden

Enligt redogörelsen väntas problemet med matchning på arbetsmarknaden förvärras under ramperioden. Nya arbetstillfällen kommer inte att uppstå på samma orter och inom samma branscher där de gått förlorade under recessionen. Matchningsproblemet kommer sannolikt att försämra sysselsättningstillväxten. Samtidigt kommer arbetsmarknaden att stramas åt redan det här årtiondet på grund av att befolkningen åldras.

Den ekonomiska omstruktureringen som tagit fart på grund av recessionen framhäver beho-

vet av satsningar på arbetskraftspolitik, utbildningspolitik och effektiv arbetsförmedling, menar utskottet. Arbetslösa och annan arbetskraft bör aktivt kunna hålla uppe sin kompetens och relevans på arbetsmarknaden och de arbetslösa bör kunna behålla sin kontakt med arbetslivet. På så sätt säkerställs tillgången till kunnig arbetskraft för nya arbetstillfällen när recessionen är över. Inom de branscher där det inte finns ett tillräckligt utbud av arbetskraft i landet måste man bereda sig på att söka utländsk arbetskraft och arbetskraftsinvandring.

Den kompletterande arbetsmarknaden

Trots sysselsättningsfrämjande och arbetskraftspolitiska åtgärder får inte alla arbetslösa arbetssökande och övriga som av andra skäl inte är med på arbetsmarknaden jobb på den öppna arbetsmarknaden. För den här gruppen erbjuder den kompletterande arbetsmarknaden arbetstillfällen och alternativ till långtidsarbetslöshet.

Aktörerna på den kompletterande arbetsmarknaden är framför allt föreningar, stiftelser för arbetsträning och sociala tjänster och verkstäder. På den kompletterande arbetsmarknaden prioriteras för närvarande sysselsättningsfrämjande verksamhet för långtidsarbetslösa som hör till arbetskraften och arbetskraftsservice och socialpolitiska tjänster avsedda för dem. Den offentliga arbetskraftsservicen på den kompletterande arbetsmarknaden består huvudsakligen av löne-subventionerat arbete och arbetsmarknadsåtgärder såsom arbetsprövning, arbetspraktik och arbetslivsträning.

Den kompletterande arbetsmarknaden är avsedd att underlätta för de arbetslösa att hävda sig på arbetsmarknaden med hjälp av individuellt stöd och ekonomiskt bidrag, så att de får chanser till jobb på den öppna arbetsmarknaden också. Utskottet anser att den kompletterande arbetsmarknaden är en mycket viktig kanal för att aktivera arbetslösa och en väg in i arbetslivet på nytt. Utskottet framhåller att aktörerna på den kompletterande arbetsmarknaden bör få tillräckliga resurser att sysselsätta arbetslösa.

Arbetslösheten bland män, unga och invandrare har blivit klart högre än bland andra grupper under recessionen. Det är påkallat att ta hänsyn till detta också på den kompletterande arbetsmarknaden genom att särskilt stödja sysselsättningen för människor som hör till dessa grupper. Eftersom den ekonomiska recessionen inom mansdominerade branscher är djup och till detta hör en permanent strukturell förlust av arbetstillfällen, bör män på den kompletterande arbetsmarknaden uppmuntras att söka sig till nya branscher. På den kompletterande arbetsmarknaden bör man också satsa på invandrarnas integration, språkutbildning och övriga utbildning och bättre kontakter med arbetslivet, till exempel med hjälp av arbetslivsträning.

Enligt olika beräkningar finns det i Finland upp till 30 000 funktionshindrade och långtids-sjuka som skulle kunna hitta jobb på den öppna arbetsmarknaden om de fick individuellt stöd och ekonomiska möjligheter till det. Enligt Fpa-statistik för 2006 fanns det i landet 1 000 högutbildade funktionshindrade som inte hade kommit in på arbetsmarknaden. Utskottet ser det som viktigt att den kompletterande arbetsmarknaden tillhandahåller tjänster som underlättar för funktionshindrade och långtidssjuka som får sjukersättning att komma in på den öppna arbetsmarknaden. De här personerna har att erbjuda partiell men också fullständig arbetsförmåga på arbetsmarknaden, påpekar utskottet.

Produktivitetsprogrammet

Enligt rambeslutet ska statens produktivetsprogram genomföras enligt tidigare beslut. Inom arbetskrafts- och näringsförvaltningen innebär detta en nedskärning av 1 483 årsverken inklusive de redan genomförda nedskärningarna senast 2011 och en nedskärning av 1 192 årsverken senast 2015.

Utskottet har behandlat produktivetsprogrammet i flera tidigare utlåtanden (bl.a. AjUU 16/2009 rd och AjUU 18/2008 rd). Utskottet upprepar sina tidigare synpunkter på produktivetsprogrammets konsekvenser för arbetarskyddet och Arbetshälsoinstitutets verksamhet.

Utskottet lyfter fram att det svåra sysselsättningsläget gör att arbets- och näringsbyråerna behöver mer personal. Utskottet ser positivt på de temporära personaltillskotten till byråerna enligt budgeten 2010 och anser att nettotillskottet med 107 årsverken är nödvändigt i det rådande läget med hög arbetslöshet.

Utskottet föreslår att de personella resurserna på arbets- och näringsbyråerna noga bevakas under ramperioden och att personalen tillfälligt utökas vid behov, så att en effektiv arbetsförmedling och aktiv arbetskraftsservice kan ordnas också när den ekonomiska tillväxten har kommit i gång.

Utlåtande

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

AjUU 7/2010 rd — SRR 2/2010 rd

Helsingfors den 6 maj 2010

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Arto Satonen /saml
vordf. Jukka Gustafsson /sd
medl. Anna-Maja Henriksson /sv
Arja Karhuvaara /saml
Johanna Karimäki /gröna
Merja Kuusisto /sd
Merja Kyllönen /vänst
Esa Lahtela /sd

Jari Larikka /saml
Markus Mustajärvi /vänst
Sanna Perkiö /saml
Juha Rehula /cent
Paula Sihto /cent
Katja Taimela /sd
Kimmo Tiilikainen /cent.

Sekreterare var

konsultativ tjänsteman Marjaana
Kinnunen.

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

I förfarandet med ramar för statsfinanserna har de starka tjänstemännen och förvaltningsmaskineriet på finansministeriet tagit nacktag på de svaga politiska beslutsfattarna. Alldeles för strama och bindande ramar testamenteras över regeringsskiftena, och än så länge har det inte funnits någon statsminister eller finansminister stark nog att riva upp grunderna för ramarna och ifrågasätta linjevalen.

De ekonomiska motiveringarna till rambesluten bygger på mycket osäkra antaganden. Instabiliteten inom den internationella ekonomin avspeglar sig också i Finland på många sätt. Även om det nu sker en förbättring inom ekonomin kommer det att märkas i sysselsättningsutvecklingen och i form av sänkt arbetslöshet först om ett eller ett och ett halvt år.

Därför bör man fortsätta med målmedveten stimulering genom att via skattelösningar förbättra låginkomsttagarnas ställning, säkerställa en tillräcklig satsning på sysselsättningsåtgärder framför allt inom arbets- och näringsministeriets sektor och genom att stödja kommunernas ekonomi. Vi har inte råd att upprepa samma fel som under den senaste ekonomiska depressionen.

Regeringens orättvisa skattelättnader för höginkomsttagare ska betalas nu. Skattebasen har krympt och tyngdpunkten i beskattningen har nu förskjutits till den kommunala nivån, de indirekta skatterna och serviceavgifterna. Den behandlar låginkomsttagare som lever ur hand i mun orättvist. De till låginkomsttagare riktade lättnaderna slussas genast tillbaka ut i cirkulationen. I stället använder de som har bra inkomster inte skattelättnaderna för konsumtion utan för att utöka sin förmögenhet.

Redan i år upptas en tilläggsskuld på tretton miljarder och på en kort tid kommer statsskulden att fördubblas. När räntenivån stiger blir lånekostnaderna så stora att slutsumman är större än dem endast under tre huvudtitlar: finansmi-

nisteriet, undervisningsministeriet och social- och hälsovårdsministeriet. Den snabbt ökande skuldbördan kommer att kringstänga svängrummet under hela ramperioden, fastän skulden i Finland i utgångsläget är lägre än i många andra länder.

Den försämrade sysselsättningen och företagens ökande svårigheter leder också till att intäkterna från kommunalskatten och samfundsskatten minskar snabbt och att kommunekonomin snabbt försvagas eftersom den är så åtstramad i utgiftsramarna. Den försämrar kommunernas kapacitet att sysselsätta och tillhandahålla välfärdstjänster. Nu förbereder kommunerna nedskärningslistor eftersom man inte förmått balansera förhållandet mellan kommun och stat eller säkerställa kommunernas ekonomi. Den kommunala sektorn kommer i framtiden att tvingas tävla om arbetskraft allt mer, så de nedskärningar som görs nu kommer att straffa sig.

Riktade insatser mot den förvärrade ungdomsarbetslösheten

Arbetslösheten bland unga förvärras snabbare än den genomsnittliga arbetslösheten. Även strömmen in i långtidsarbetslöshet ökar. Särskilt bland unga behövs det snabba och massiva åtgärder för att inte nya åldersgrupper blir utstötta ur arbetslivet och samhället. Den ökande arbetslösheten bland unga är kraftigt könselektiv eftersom arbetslösheten bland unga män nästan är dubbelt högre än bland unga kvinnor.

Den extra satsning mot arbetslöshet bland unga som regeringen meddelat är delvis lika med ingenting, eftersom en del av satsningen uppges vara ett tillskott fastän den inte är det. Anslaget ökar inte om arbetsmarknadsstödet i stället för så kallat passivt stöd betalas ut som aktivt stöd, på vilket ersättning för uppehälle läggs till. Det verkliga tillägget är ju bara så stort som förhöjningsdelen, och arbetsmarknadsstöd borde inte över huvudtaget räknas som tillägg.

Också ungdomsverkstäderna behöver mer understöd. Med hjälp av dem har man effektivt och på ett meningsfullt sätt hittat utbildnings- och övningsmöjligheter för unga och också regelrätt avlönat arbete.

Anslaget för sysselsättnings- och utbildningsåtgärder samt speciella åtgärder måste höjas

Anslagen för insatser riktade till personer är för små i ramarna. Nivån är otillräcklig eftersom satsningen räknad per arbetslös sjunker märkbart. Av det nationella sysselsättningsanslaget blev 30 miljoner euro oanvänt i fjol. I detta arbetslöshetsläge är det ohållbart att spara in på anslagen så här mycket och det vittnar om svagt ledarskap på arbets- och näringsministeriet.

Nivåhöjning av grundtryggheten vid arbetslöshet

Regeringens val fördjupar fattigdomen och ökar utslagningen. Vi är tvungna att göra en nivåhöjning av arbetslöshetsersättningarna (grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd), om vi verkligen vill förhindra utanförskap. En nivåhöjning kommer också att få återverkningar på situationen hos dem som lever på inkomstrelaterade arbetslöshetsersättningar och framför allt höja arbetslöshetsersättningarna till deltidsanställda och korttidsanställda. Även om utgifterna för arbetslöshetsersättningar inte hör till utgiftsramarna, kan nivån på ersättningarna inte lösas från sysselsättningspolitiken över lag när de samlade effekterna av besluten bedöms. Sysselsättningen påverkas positivt, om så många arbetslösa som möjligt står till arbetsmarknadens förfogande med hjälp av tillräcklig grundtrygghet och aktiv sysselsättningspolitik. Det är nödvändigt att höja sysselsättningen för att balansen i statsfinanserna ska bestå.

Bekämpningen av den svarta ekonomin måste effektiviseras

Trots det allt svårare sysselsättningsläget tänker regeringen utöka den utländska arbetskraften utan att det skapas system för att se till att de finländska anställningsvillkoren alltid tillämpas på utländska arbetstagare.

Tusentals inhyrda arbetstagare från EU har i vårt land fått sådana anställningsvillkor och sådant bemötande som i stor utsträckning strider mot de gällande kollektivavtalen och bestämmelserna om arbetarskydd och företagshälsövård. Det handlar om organiserad affärsverksamhet som har gått in för att dumpa anställningsvillkoren och utnyttja arbetstagarna på ett sätt som påminner om människohandel. Den utländska hyrda arbetskraften omfattas inte av beskattningen och är till stor del svart ekonomi. En del företag som förmedlar arbetskraft har också visat sig ha samband med internationell ekonomisk brottslighet.

Vid främjandet av arbetskraftsinvandringen är det påkallat att övervaka anställningsvillkoren för den hyrda arbetskraften från EU, tilldela övervakningen tillräckliga resurser (arbetarskyddsdistrikten, polisen, åklagarväsendet) och effektivt bekämpa den svarta ekonomin. Även förhandskontrollen av anställningsvillkoren för arbetstagare från tredjeländer bör bli komplett.

Behovet av resurser för bekämpning av den svarta ekonomin och ekonomiska brottsligheten ökar i samma mån som den gränsöverskridande arbetskraftens rörlighet och arbetskraftsinvandringen. Bekämpningen kräver tillskott i anslagen och andra åtgärder vid sidan om. Det krävs också ändringar i lagstiftningen och strängare kontroll av företag som anlitar utländsk arbetskraft.

Företag som anlitar utländsk hyrd arbetskraft måste förpliktas att i realtid lämna in uppgifter om sina anställda, förskottsinnehållning på lönerna, källskatter och socialskyddsavgifter till skattemyndigheten. Beställaren, huvudentreprenören eller det företag som anlitar inhyrd arbetskraft och den som här i landet representerar den utländska arbetsgivaren måste bli ansvariga inför skattemyndigheten för att personalförteckningen uppdateras och är korrekt. Det har inte gått att genomföra omvänd momsplikt i Finland trots att obetalda skatter betyder ett bortfall av skatteinkomster för staten (ca 400—500 miljoner euro per år enbart inom byggsektorn) och avsevärda konkurrensnackdelar för ärliga företag.

Med omvänd skatteplikt avses att huvudentreprenören i stället för underentreprenören ska betala skatt på försäljningen av underleverantörstjänster. Det är ytterst viktigt därför att entreprenader numera bildar långa kedjor och försummelser med att betala skatt och avgifter framför allt förekommer i slutet av kedjan. Flera EU-länder har infört omvänd momsplikt.

Produktivitetsprogrammet måste stoppas

Nedskärningslistan som går under namnet statens produktivitetsprogram är genomgående ohållbar. I grunden har den inget med produktivitet att göra. Samtidigt som ministrarna kräver samhällsansvar av privata företag, minskar staten på sina egna jobb och säger rentav upp personal.

Produktivitetsprogrammet försvårar särskilt arbets- och näringsbyråernas och arbetarskyddsinspektörernas arbete. En alldeles för liten personalstyrka försöker betjäna en växande skara arbetslösa och arbetsgivare som kämpar med en svår situation. Även om antalet visstidsanställda tillfälligt ökar kan man inte på det sättet väga upp det underskott som produktivitetsprogramets nedskärningar gett upphov till.

Samtidigt får arbetarskyddsinspektörerna allt fler lagfästa tillsynsuppgifter. De ska nu övervaka efterlevnaden av upp till fyrtio lagar och hundra förordningar. Behovet av tillsynsresurser minskar inte, tvärtom ökar det betydligt. Det är bara arbetarskyddsinspektörerna som har befogenheter att övervaka och kontrollera anställ-

ningsvillkoren för utländsk arbetskraft. Arbetarskyddsinspektörerna spelar också en viktig roll i arbetet mot svart ekonomi och ekonomisk brottslighet.

Antalet arbetarskyddsinspektörer bör inte minskas utan ökas. Det är nödvändigt att garantera resurserna för att vi ska nå målet att inspektionerna på arbetsplatser ökar med 50 procent fram till 2011.

Omvärldsvillkoren för tredje sektorn försämrars

Sysselsättningsmöjligheterna inom tredje sektorn försämrars i och med ändringarna i lagen om arbetskraftsservice. Stödet till svårsysselsatta har skurits ner både i fråga om belopp och varaktighet. Sociala företag betraktas automatiskt som näringsidkare, vilket påverkar deras verksamhetsmöjligheter väsentligt. I det här läget behövs också potentialen inom tredje sektorn till stöd för de arbetslösa möjligheter att få rehabilitering, utbilda sig och hålla uppe och förbättra sina möjligheter att hävda sig på arbetsmarknaden. Ändringarna i arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte har gjort att en stor del av klienterna hotas av marginalisering.

Ståndpunkt

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 6 maj 2010

Markus Mustajärvi /vänst
Merja Kyllönen /vänst

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Enligt de färskaste prognoserna från arbets- och näringsministeriet kommer arbetslösheten att öka till ca 9,5 procent i år och ligga kvar i stort sett på samma nivå under hela ramperioden.

Ungdomsarbetslösheten har ökat drastiskt. I mars uppgick antalet unga arbetslösa arbetssökande i åldern 15—24 år till 32 500, vilket är ungefär 12 procent av samtliga arbetssökande. Det är bra att de arbetskraftspolitiska anslagen för att bekämpa ungdomsarbetslöshet höjs i år, men åtgärderna kommer ohjälpligt för sent. Socialdemokraterna krävde redan förra våren en tilläggsbudget på 200 miljoner euro för sysselsättning. Regeringen underlät att reagera på kravet utan tillät arbetslöshetssiffrorna växa.

Sysselsättningsanslagen är fortfarande alltför knappt tilltagna. Åtgärderna för att sysselsätta unga är positiva, men ger oss inte rätt att försumma insatserna mot långtidsarbetslöshet och arbetslöshet bland äldre arbetstagare. Långtidsarbetslösheten ökar i oroväckande takt. På grund av de låga sysselsättningsanslagen minskar andelen aktiverade arbetslösa nu markant. Åren 2007—2008, då arbetsläget var gott, aktiverades ungefär 28 procent av de arbetslösa. Nu berörs knappa 22 procent av aktiverande åtgärder.

Förra valperioden hade tre av fyra unga tillgång till samhällsgaranti för unga, alltså jobb, utbildning eller praktikplats. Nu finns det med nöd och näppe hjälp att få för var tredje ung.

Det är bekymmersamt att regeringen föreslår 50 miljoner euro mindre i arbetskraftspolitiskt anslag för 2011 än för i år. Anslagen ska minska ytterligare 2012—2014. Det är inte ett förståndigt vägval med tanke på arbetslöshetsprognoserna för ramperioden. Det krävs tillräckligt med resurser framför allt för att få kontroll över uppgången i långtidsarbetslösheten och ungdomsarbetslösheten. Även OECD har påtalat den blygsamma nivån på våra arbetskraftspolitiska anslag.

Organisationen anser också att sysselsättningen av partiellt arbetsföra är dåligt ordnad i Finland. Enligt undersökningar gjorda av Fpa skulle Finland ha tiotusentals fler partiellt arbetsföra i arbete, om vi satsade lika mycket som Sverige på att sysselsätta dem.

Vi måste reservera tillräckliga anslag för arbetskraftspolitik, inte minst i början av ramperioden. Anslagen för en aktiv arbetskraftspolitik måste höjas med minst 100 miljoner euro och knytas till sysselsättningsläget. I ett svårt ekonomiskt läge måste mer anslag för lönesubvention disponeras för sysselsättning inom offentliga sektorn och i organisationer.

Resurserna för tillsyn och tjänster har non-chalerats

Ramarna medger inte tillräckligt med resurser för arbetskraftsservice, arbetarskydd eller övervakning av utländska arbetstagares anställningsvillkor på förhand eller i efterhand. Läget är ohållbart på vissa håll redan i dag. Problemen kommer att öka i och med ändringen i utlänningslagen som regeringen driver på för att slopa prövningen av tillgången på arbetskraft. Behovet av övervakning inom arbetarskyddsförvaltningen och på Migrationsverket kommer nämligen att öka. Migrationsverket tar över en del av arbetskraftsmyndigheternas resurser, men regeringen lovar inga extra resurser för övervakning i efterhand, alltså arbetarskydd.

Regionförvaltningsverken runtom i landet har bara nio inspektörer som uttryckligen är specialiserade på övervakning av de utländska arbetstagarnas anställningsvillkor och arbetsförhållanden. Det finns nu ungefär 450 anställda inom arbetarskyddet i hela landet, och siffran måste skäras ner med 25 på grund av statens produktivetsprogram de närmaste åren. Exempelvis i byggsektorn finns det redan nu 20 000—30 000 utländska arbetstagare vars anställningsvillkor inte övervakas alls.

Också arbets- och näringsbyråerna är belastade intill bristningsgränsen: i början av 2010 ansåg 60 procent av byråerna att de personella resurserna räckte dåligt till för att klara av alla uppgifter. Läget kommer att förvärras ytterligare till följd av att byråerna prioriterar tjänster för arbetsgivare. Behoven bland de enskilda kunderna, framför allt långtidsarbetslösa och äldre arbetslösa, kan inte tillgodoses som sig bör.

Produktivhetsprogrammet måste avbrytas

Det är bakvänt att regeringen genom sitt produktivhetsprogram skär ner cirka 10 000 arbetstillfällen just under de svåraste åren av arbetslöshet. Statsförvaltningen måste visserligen satsa på optimal verksamhet, men enligt oss gäller det att se till arbetsförhållandena, inte att belasta de arbetstagare som blir kvar med schematiska nedskärningar av personalen.

Att gallra i arbetarskyddets resurser medan utmaningarna i arbetslivet bara ökar är inte bara ansvarslöst utan även i strid med internationella åtaganden som Finland ratificerat. Regeringen måste frångå sina personalnedskärningsmål inom arbetarskyddsförvaltningen.

Produktivhetsprogrammet inom statsförvaltningen har blivit ett personalnedskärningsprogram. Arbetarskyddsförvaltningen, arbets- och näringsbyråerna och Migrationsverket måste få mer personal.

Effektivare sysselsättning av unga

Uppsökande arbete i par har visat sig vara ett effektivt sätt att nå ut till unga och vägleda dem till

utbildning eller arbete. Det är positivt att anslaget för uppsökande arbete i par höjdes till 4,8 miljoner euro i budgeten för 2010. I ramarna för statsfinanserna har man berett sig på att stödja verksamheten med 2,5 miljoner euro fram till 2011. Enligt undervisningsministeriets beräkningar kunde det uppsökande ungdomsarbetet med ett anslag på fem miljoner byggas ut så att det omfattar 70—80 procent av kommunerna. En sådan summa bör ingå i ramarna.

För att tillförsäkra de unga utbildningsmöjligheter på lika villkor måste också utbildningsprogram startas för sådana ungdomar som officiella examensprogram och inläring i klassform inte lämpar sig för. I ett utvecklingsprogram för alternativa inlärningsmiljöer kunde man i tvärsektoriellt samarbete ta fram ett paket med arbetsintensiva inlärningsmiljöer, arbetsyrkesexamina, stödda läroavtalsmodeller och delexamina. Programmet kunde genomföras i nära samarbete med arbetsgivarna och verkstäderna så att ett permanent system för arbetssökande och träningsservice samtidigt utvecklas både inom arbets- och näringsbyråerna och i form av tjänster som köps från tjänsteproducenter.

Ståndpunkt

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 6 maj 2010

Jukka Gustafsson /sd
Esa Lahtela /sd

Katja Taimela /sd
Merja Kuusisto /sd